

PRIJATÉ TEXTY

Predbežná verzia

P9_TA-PROV(2020)0183

Práva osôb s mentálnym postihnutím a ich rodín počas krízy spôsobenej ochorením COVID-19

Uznesenie Európskeho parlamentu z 8. júla 2020 o právach osôb s mentálnym postihnutím a ich rodín počas krízy COVID-19 (2020/2680(RSP))

Európsky parlament,

- so zreteľom na článok 2 Zmluvy o Európskej únii a články 2, 9, 10, 19, 165, 166, 168 a článok 216 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“),
  - so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie, najmä na jej články 1, 3, 14, 20, 21, 26 a 35,
  - so zreteľom na Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „dohovor UNCRPD“), najmä na jeho článok 4 ods. 3 a články 11, 24, 25 a 28 v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48/ES z 26. novembra 2009 o uzatvorení Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím Európskym spoločenstvom¹,
  - so zreteľom na Európsky pilier sociálnych práv, najmä na jeho zásadu 17 týkajúcu sa začleňovania ľudí so zdravotným postihnutím, zásadu 3 týkajúcu sa rovnosti príležitostí a zásadu 10 týkajúcu sa zdravého, bezpečného a prispôsobeného pracovného prostredia a ochrany údajov,
  - so zreteľom na Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj a jej ciele udržateľného rozvoja, ktoré sa EÚ zaviazala plniť,
  - so zreteľom na svoje uznesenie zo 17. apríla 2020 o koordinovanom postupe EÚ v boji proti pandémie COVID-19 a jej dôsledkom²,
  - so zreteľom na článok 227 ods. 2 rokovacieho poriadku,
- A. keďže Výbor pre petície dostal petíciu č. 0470/2020, v ktorej sa vyjadrujú obavy v súvislosti s právami osôb s mentálnym postihnutím a ich rodín v kríze COVID-19 a ktorá vyzýva EÚ, aby zabezpečila, aby opatrenia prijaté počas krízy COVID-19 a ich

¹ Ú. v. EÚ L 23, 27.1.2010, s. 35.

² Prijaté texty, P9_TA(2020)0054.

následky boli zlučiteľné s dohovorom UNCRPD a Chartou základných práv;

- B. keďže článok 11 dohovoru UNCRPD ako prvej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach, ktorú ratifikovala EÚ a jej 28 členských štátov, stanovuje, že štáty, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, musia prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie ochrany a bezpečnosti osôb so zdravotným postihnutím v rizikových situáciách a v núdzových humanitárnych situáciách;
- C. keďže opatrenia, ktoré vlády prijímajú za výnimočných okolností, ako sú závažné zdravotné krízy, núdzové humanitárne situácie a prírodné katastrofy, by mali vždy rešpektovať základné práva každého jednotlivca a nemôžu diskriminovať niektoré skupiny, ako sú osoby so zdravotným postihnutím;
- D. keďže osoby s mentálnym postihnutím majú väčšiu pravdepodobnosť, že budú trpieť ochorením COVID-19 v dôsledku prekážok pri prístupe k preventívnym informáciám a hygiene, závislosti od fyzického kontaktu s osobami, ktoré im pomáhajú, skutočnosti, že veľmi často žijú v inštitúciách a zariadeniach komunitných- služieb, a iných zdravotných podmienok súvisiacich s niektorým zdravotným postihnutím;
- E. keďže osoby s mentálnym postihnutím sú obzvlášť postihnuté prísnyimi opatreniami na obmedzenie pohybu;
- F. keďže kríza COVID-19 a opatrenia týkajúce sa zákazu vychádzania poukazujú na pokračujúcu a pretrvávajúcu sociálnu segregáciu a diskrimináciu osôb s mentálnym postihnutím;
- G. keďže dostupnosť rozčlenených údajov na určenie vplyvu pandémie na osoby s mentálnym postihnutím je obmedzená;
- H. keďže sa uvádza, že v niektorých členských štátoch bolo osobám s mentálnym postihnutím odopreté lekárske ošetrovanie, boli zatvorené v zariadeniach a čelia sociálnej izolácii bez možnosti prijímať návštevy rodinných príslušníkov alebo vrátiť sa k svojim príbuzným a že boli zavedené diskriminačné usmernenia na triedenie pacientov;
- I. keďže štruktúry pre osoby s mentálnym postihnutím, napríklad centrá dennej starostlivosti alebo školy, boli dočasne uzavreté a vznikli núdzové situácie vyžadujúce, aby sa rodiny samy starali o svojich mentálne postihnutých príbuzných;
- J. keďže kríza COVID-19 ukázala, že koncepcia inkluzívneho vzdelávania ešte nie je realitou; keďže v mnohých členských štátoch študenti s mentálnym postihnutím neboli schopní pokračovať v učení sa počas zákazu vychádzania; keďže rodinám chýba podpora pre vzdelávanie študentov s mentálnym postihnutím, najmä pokiaľ ide o dostupné digitálne a inovačné technológie a aplikácie na diaľkové vzdelávanie;
- K. keďže technológia môže zohrávať kľúčovú úlohu pri poskytovaní vysokokvalitnej podpory osobám so zdravotným postihnutím, ich rodičom, tútorom a opatrovateľom;
- L. keďže bol hlásený značný nedostatok ochranných prostriedkov pre osoby so zdravotným postihnutím, najmä pre tie, ktoré žijú v inštitúciách, pre ich opatrovateľov a zamestnancov;
- M. keďže článok 4 ods. 3 dohovoru UNCRPD vyžaduje, aby štáty, ktoré sú zmluvnými

stranami dohovoru, úzko konzultovali s osobami so zdravotným postihnutím vrátane detí so zdravotným postihnutím prostredníctvom ich zastupiteľských organizácií a aktívne ich zapájali do všetkých rozhodovacích procesov, ktoré sa ich týkajú;

- N. keďže EÚ a členské štáty by mali konzultovať s organizáciami osôb so zdravotným postihnutím a aktívne ich zapájať do svojej reakcie na pandémiu COVID-19, čo by inak mohlo viesť k prijatiu opatrení, ktoré porušujú ich základné práva;
- O. keďže európska ombudsmanka naštartovala iniciatívu adresovanú Európskej komisii s cieľom zhromaždiť informácie o tom, ako kríza COVID-19 ovplyvnila jej zamestnancov so zdravotným postihnutím, a o primeraných prispôbeniach zavedených s cieľom uspokojiť ich potreby, a určiť, či akékoľvek nájdené a plánované riešenia možno použiť na podporu ľahšej interakcie s administratívou EÚ pre občanov so zdravotným postihnutím;
1. je hlboko znepokojený neprimeraným vplyvom krízy COVID-19 na osoby s mentálnym postihnutím a osoby s inými problémami duševného zdravia a ich rodiny, čo vytvára dodatočnú záťaž pre rodinných príslušníkov, ktorí sa o ne starajú, pričom mnohí z nich sú ženy; zdôrazňuje, že osoby so zdravotným postihnutím by sa pri prechode z fázy zákazu vychádzania nemali dostávať do ešte väčšej izolácie a že by sa počas tejto fázy mali považovať za prioritu;
  2. pripomína, že zákaz vychádzania bol vážnym problémom nielen pre osoby s mentálnym postihnutím, ale aj pre každú osobu s duševným ochorením, pretože izolácia môže len zhoršiť problémy;
  3. domnieva sa, že prísne opatrenia na obmedzenie pohybu majú mimoriadne negatívny vplyv na osoby so zdravotným postihnutím a že je potrebná väčšia flexibilita zo strany orgánov;
  4. dôrazne odsudzuje akúkoľvek lekársku diskrimináciu osôb s mentálnym postihnutím; pripomína, že príslušné opatrenia prijaté členskými štátmi musia byť v súlade s dohovorom UNCRPD a zabezpečiť rovnocenný a nediskriminačný prístup k zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám; zdôrazňuje, že osoby s mentálnym postihnutím alebo duševnými chorobami si vyžadujú rovnaké lekárske ošetrenie ako akákoľvek iná osoba s ochorením COVID-19 vrátane intenzívnej lekárskej starostlivosti;
  5. pripomína, že zdravotné usmernenia musia byť nediskriminačné a musia rešpektovať medzinárodné právo a existujúce etické usmernenia týkajúce sa starostlivosti v prípade núdzových situácií, kríz v oblasti zdravia a prírodných katastrof;
  6. pripomína, že podporné služby, osobná asistencia, fyzická dostupnosť a komunikácia pre osoby s mentálnym postihnutím musia byť poskytované počas obdobia zákazu vychádzania prostredníctvom prijatia inováčných metód poskytovania zdravotnej starostlivosti;
  7. žiada, aby sa v každom členskom štáte zbierali údaje o zaobchádzaní s osobami s mentálnym postihnutím v nemocniciach, inštitúciách a zariadeniach komunitných služieb a o miere úmrtnosti osôb so zdravotným postihnutím s cieľom posúdiť, či osoby so zdravotným postihnutím dostávajú počas krízy COVID-19 primeranú ochranu, zdravotnú starostlivosť a podporu;

8. zdôrazňuje, že opatrenia na obmedzenie pohybu vo veľkej miere ovplyvňujú duševné zdravie osôb s mentálnym postihnutím a ich príbuzných a že súvisiace opatrenia by sa mali prispôbiť potrebám osôb s mentálnym postihnutím s cieľom zabezpečiť ich blaho a nezávislý život;
9. zdôrazňuje, že každý má právo na nezávislý život a právo byť okamžite a správne informovaný v dostupnom formáte o pandémii a opatreniach, ktoré sa týkajú jeho a jeho rodiny; žiada, aby všetky komunikácie v oblasti verejného zdravia boli prístupné osobám so zdravotným postihnutím a aby boli poskytované v jednoduchom jazyku v rôznych tradičných a digitálnych formátoch a v národných posunkových jazykoch;
10. uznáva, že situácia počas pandémie COVID-19 je varovaním, pokiaľ ide o pozornosť, ktorá je venovaná tomuto kolektívu; uznáva, že pozornosť sa musí venovať prostredníctvom silných verejných zdravotníckych služieb; požaduje, aby sa tam, kde je to vhodné a možné, zväžilo ich posilnenie prostredníctvom financovania na úrovni EÚ; zdôrazňuje význam vhodných politík v oblasti zdravia v členských štátoch;
11. zdôrazňuje, že je dôležité odstrániť prekážky, ktorým čelia osoby s mentálnym postihnutím pri prístupe k zdravotníckym službám a hygienickým výrobkom, ako aj význam zväženia primeraných opatrení na úpravy, ktoré im umožnia vykonávať prácu na diaľku;
12. zdôrazňuje, že pandémia COVID-19 odhalila veľké nedostatky v systémoch podpory pre niekoľko rizikových skupín v spoločnosti; zdôrazňuje, že investovanie do postupného prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na komunitné služby pre osoby s mentálnym postihnutím by malo byť prioritou; zdôrazňuje, že investičné fondy by mali podporovať poskytovanie personalizovaných podporných služieb, keďže mnohí z poskytovateľov týchto služieb počas pandémie a po nej výrazne trpeli a hrozí, že definitívne ukončia poskytovanie služby;
13. vyzýva Komisiu, aby podnikla ďalšie kroky na mobilizáciu kľúčových investícií a zdrojov s cieľom zaručiť kontinuitu služieb starostlivosti a podpory v súlade so zásadami Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a Európskeho piliera sociálnych práv;
14. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zabezpečili spoločné protokoly pre možné budúce rizikové situácie alebo núdzové humanitárne situácie a prírodné katastrofy na základe poučení z krízy COVID-19 vrátane zabezpečenia potrebného ochranného vybavenia, informačných materiálov a odbornej prípravy pre odborníkov v oblasti zdravotnej starostlivosti a sociálnej starostlivosti a regulačných orgánov, pričom sa vždy zohľadnia osobitné potreby a okolnosti osôb so zdravotným postihnutím;
15. naliehavo vyzýva Komisiu a členské štáty, aby pri prijímaní opatrení reagujúcich na budúcu krízu konzultovali s osobami so zdravotným postihnutím a ich zastupujúci organizáciami a od začiatku ich zapojili do tohto procesu;
16. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby sledovali, či sú zdravotnícke a sociálne služby udržateľné a schopné prispôbiť sa novým formám poskytovania služieb; vyzýva na podporu skutočného sociálneho začlenenia pri pridelovaní finančných prostriedkov EÚ na tieto služby, pričom sa treba zamerať na tie, ktoré poskytujú skôr komunitné životné prostredie než inštitucionalizáciu; zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť, aby

neexistovali žiadne finančné prekážky prístupu k zdravotnej starostlivosti;

17. vyzýva Komisiu, aby predložila komplexnú, ambicióznú a dlhodobú európsku stratégiu pre oblasť zdravotného postihnutia na obdobie po roku 2020 vrátane ponaučení z krízy COVID-19;
18. zdôrazňuje, že je potrebné dodržiavať zásady dizajnu pre všetkých a zohľadňovať pritom možnosti, ktoré ponúkajú digitálne a inovatívne technológie a aplikácie pri vývoji zdrojov dostupných pre študentov s mentálnym postihnutím, a ponúkať činnosti v oblasti diaľkového vzdelávania;
19. pripomína Komisii nevyužitý potenciál digitálnych technológií a aplikácií pri podpore nezávislého života osôb so zdravotným postihnutím; požaduje lepšie využívanie týchto technológií a aplikácií v prípade možných budúcich rizikových situácií alebo núdzových humanitárnych situácií a prírodných katastrof; zdôrazňuje význam dostupnosti otvorených licenčných zdrojov online a zvyšovania kvalifikácie učiteľov v oblasti využívania informačných a komunikačných technológií;
20. vyzýva členské štáty, aby osobám s mentálnym postihnutím poskytovali psychologickú podporu na zmiernenie vplyvu opatrení na obmedzenie pohybu;
21. vyzýva členské štáty, aby zabezpečili právne prostriedky pre osoby s mentálnym postihnutím tým, že budú venovať osobitnú pozornosť aktívnemu identifikovaniu prípadov, keď osoby s mentálnym postihnutím, ktoré nemajú právnu spôsobilosť, nemajú prístup alebo nemajú dostatočný prístup k svojmu zákonnému zástupcovi, aby im zaručil ich práva;
22. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Európskej komisii a vládam a parlamentom členských štátov.